BEN KEJN

SREBRNI ORAO

Prevela
Tatjana Bižić

Laguna

Naslov originala

Ben Kane
The Silver Eagle

Copyright © Ben Kane, 2009
First published as THE SILVER EAGLE in 2009 by Preface Publishing, an imprint of Cornerstone.
Cornerstone is part of the Penguin Random House group of companies.
Map © Jeffrey L. Ward, 2008, 2009, 2010
Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

Rešenjem Republičkog geodetskog zavoda
02 broj: 034-01-1-232/2026
Од 21. 09. 2026.
Data je saglasnost za izdavanje i stavljanje u promet publikacije sa kartografskim sadržajem:
Srebrni orao

Mojoj čudesnoj ženi Sair,
bez čije bi mi ljubavi, podrške i trpeljivosti
sve bilo mnogo teže. Ova knjiga je za tebe.

Britanija
Alezija
Galija
Ravena
Italija
Masilija
Rim
Dakija
Dirahijum
Brindizijum
Hispanija
Tarsaka
Mala Azija
Grčka
Unutrašnje more
Afrika
Aleksandrija
S
Egipat
0 Milje 200 400
0 Kilometri 400
© 2008 Jeffrey L. Ward

EVROAZIJA
U I VEKU P. N. E.
Bitinija i Pont
Jermenija
Kara
Tigar
Partija
Damask
Seleukija
Jerusalim
Eufrat
Margijana
Antiohija
Sogdija
Skitija
Hidasp
Baktrija
Ind
Mios Hormos
Berenika
Arabija
Barbarikum
Indija
Adulis
Kana
Eritrejsko more
Etiopija

Prvo poglavlje

Mitrej

Istočna Margijana, zima 53/52. g. p. n. e.

Parćani su konačno stali na čitavu milju od utvrđenja. Kad je ravnomerno krckanje zamrznutog tla pod čizmama i sandalama utihlo, zavladala je nema tišina. Ledena hladnoća upijala je tiho nakašljavanje i zveckanje verižnjača. Mrak još nije bio sasvim pao, pa je Romul mogao da osmotri njihovo odredište: bezličnu liticu od sivosmeđeg stenja išibanog nepogodama kojom se okončavao jedan venac niskih bregova. Upinjući se da pogledom prodre kroz tamu koja se zgušnjavala, mladi vojnik snažnog stasa pokušavao je da odgonetne šta je to ratnike dovelo ovamo. Nigde na vidiku nije bilo nikakve građevine, a vijugavi puteljak kojim su došli kao da se jednostavno prekidao u podnožju litice. Upitno podižući obrvu, okrenuo se ka Brenu, svom prijatelju i poočimu. „Šta, za ime Jupitera, radimo ovde?“

„Tarkvinije zna nešto“, progunđao je Bren, sležući moćnim ramenima pod debelim vojničkim ogrtačem. „Kao i obično.“

„Ali nama neće da kaže!“ Romul je huknuo u skupljene šake ne bi li sprečio da mu prsti i lice potpuno utrnu od hladnoće. Kukasti orlujski nos mu je već bio sasvim promrzao.

„Izbiće to na kraju na videlo“, odvratio mu je Gal upletene kose, smejuckajući se.

Romul je prestao da se jada. Nestrpljenjem neće ništa ubrzati. Strpljenja, rekao je sebi.

Do kože su obojica nosili platnene tunike, preko njih verižnjače uobičajene u vojsci. Mada su pružali dobru zaštitu od sečiva, teški gvozdeni prstenovi su im postojano crpli telesnu toplotu. Vuneni ogrtači i šalovi i pusteni podmetači ispod bronzanih šlemova s krestom unekoliko su pomagali, ali su crvenosmeđe pantalone do kolena i potkovane kaligе izlagale hladnoći isuviše gole kože da se sveukupno ne bi smrzavali.

„Idi pa ga pitaj“, podstakao ga je Bren s đavolastim osmehom. „Pre nego što nam otpadnu jaja.“

Romul se osmehnuo.

Obojica su zahtevali objašnjenje od etrurskog haruspeksa kad je neko vreme pre toga ušao u njihovu zagušljivu sobicu u kasarni. Tarkvinije im, po svom običaju, nije mnogo odao, samo je promrmljao nešto o naročitom zadatku koji su dobili od Pakora, svog zapovednika. I o izgledima da vide ima li nekog puta za izbavljenje iz Margijane. Njih dvojica ne samo što nisu hteli da puste svog prijatelja samog nego su i željno dograbili priliku da možda saznaju nešto korisno.

Poslednja dva-tri meseca su im bila donela dobrodošao predah posle neprekidnih dvogodišnjih bitaka. Postepeno se, međutim, život u rimskoj tvrđavi pretvorio u otupljujuće praćenje uhodanog rasporeda. Držanje straže, pa vežbe borenja; egzercir, pa bavljenje održavanjem vojničke opreme i oružja. Povremeni odlasci u izvidnice nisu pružali mnogo uzbuđenja. Zimi ni plemena koja su uobičajeno upadala u Margijanu nisu polazila u pohare. Zato im se Tarkvinijev poziv učinio kao dar samog neba.

Romulu cilj večeras, međutim, nije bila puka potraga za uzbuđenjima. Očajnički je želeo da se makar samo nakratko spomene Rim. Njegov rodni grad je sada bio na drugoj strani sveta, od njega su ga razdvajale na hiljade milja surovih predela i neprijateljski raspoloženih naroda. Je li bilo ikakvih izgleda da bi jednog dana

mogao da se vrati tamo? Kao i gotovo svi njegovi drugovi, Romul je danonoćno sanjao o takvoj mogućnosti. Ovde, na kraju sveta, nije bilo ničega drugog za šta bi se držali, a ovaj neobjašnjeni izlet bi mogao da im pruži tračak nade.

„Sačekaću", odgovorio je najzad. „Uostalom, dobrovoljno smo se javili da pođemo." Ravnodušno je premestio težinu s jedne noge na drugu. Skutum, izduženi ovalni štit koji je, okačen o kožni remen, prebacio preko ramena, zanjihao se od tog pokreta. „Videli ste u kakvom je raspoloženju Pakor. Verovatno bi mi odsekao jaja samo zato što sam ga pitao. Bolje im je da se smrznu nego da budu odsečena."

Bren se grleno nasmejao.

Nizak i tamnoput, u bogato ukrašenoj tunici, šalvarama i plitkoj obući, s kupastom parćanskom kapom na glavi i dugim ogrtačem od medveđe kože koji ga je štitio od hladnoće, Pakor se nalazio na čelu čete. Ispod krzna su mu na tankom zlatnom opasaču visila dva kriva bodeža i mač s drškom optočenom draguljima. Hrabar ali bezobziran čovek, Pakor je predvodio Zaboravljenu legiju, ostatak ogromne rimske vojske koju je prošlog leta potukao parćanski vojskovođa Surena. Dvojica prijatelja su sada, kao i Tarkvinije, bili samo njeni obični vojnici.

Romul je ponovo bio zarobljenik.

Prava je ironija, pomislio je, što će mu život proticati pod vlašću gospodara koji će se samo smenjivati. Prvi gospodar mu je bio surovi trgovac Gemel, vlasnik cele Romulove porodice – Velvine, njegove majke, Fabiole, njegove bliznakinje, i Romula samog. Kada su došla za njega teška vremena, Gemel je prodao trinaestogodišnjeg Romula Memoru, lanisti Ludus magnusa, najveće škole za gladijatore u Rimu. Iako je obično bio manje okrutan od Gemela, Memor nije imao drugog zanimanja osim da obučava robove i zločince da se bore i ginu u areni. Ljudski život njemu nije značio ništa. Romul je pljunuo sećajući se toga. Da bi preživeo u ludusu, bio je primoran da okonča život drugom čoveku. Više puta. *Ubij ili budi ubijen*: Brenova krilatica mu je odzvanjala u ušima.

Romul je proverio da li njegov gladijus, kratki dvostrani mač, može lako da se izvuče iz korica, i da li mu je bodež s drškom od kosti na drugoj strani opasača spreman za upotrebu. Ti pokreti su mu sad već postali druga priroda. Osmeh mu je razvukao lice kad je opazio da i Bren radi isto. Kao i svi rimski ratnici, njih dvojica su takođe nosili dva piluma, džilita s gvozdenim vršcima. Njihovi saborci, dvadesetak Pakorovih najboljih ratnika, bili su im potpuna suprotnost. Nosili su jednostavniju varijantu odeće svojih pretpostavljenih, umesto krznenog ogrtača vuneni, s prorezima sa strana, a svaki je bio naoružan dugim nožem i nosio uski tobolac na desnom kuku, dovoljno dug da u njega stanu dvostruko zakrivljeni luk sastavljen od više slojeva materijala, i zaliha strela. Vični rukovanju mnogim oružjima, Parćani su pre svega bili narod veoma veštih strelaca. Prava je sreća, mislio je Romul, što se u areni nikad nije sreo ni sa jednim od njih. Svi su oni bili sposobni da izbace pet-šest strela dok bi čovek pretrčao stotinu koraka, a svaka je bila izbačena dovoljno precizno da ubije.

Srećom, Romul je u ludusu takođe upoznao Brena. Sa zahvalnošću je pogledao ka njemu. Bez Galovog prijateljstva, brzo bi podlegao tom divljačkom životu. Umesto toga, proveo je tamo više od dve godine sa samo jednom povredom opasnom po život. Onda je, pozno jedne noći, ulična tuča pošla po zlu i prijatelji su zajedno morali da pobegnu iz Rima. Stupili su u vojsku kao plaćenici, a Kras je postao njihov novi gospodar. Političar, milioner i član vladajućeg rimskog trijumvirata, Kras je očajnički želeo da stekne vojničko priznanje kakvo su imali dvojica njegovih kolega – Julije Cezar i Pompej Veliki. Uobražena budala, pomislio je Romul. Da je bio sličniji Cezaru, svi bismo sada bili kod kuće. Umesto do slave i počasti, Kras je trideset pet hiljada ljudi odveo do krvavog, sramnog poraza kod Kare. Preživele – otprilike jednu trećinu vojske – zarobili su Parćani, čija je okrutnost prevazilazila čak i Memorovu. Uzevši u obzir zlosrećni izbor između toga da im sipaju rastopljeno zlato u grlo, raspnu ih na krst ili ih pošalju da služe kao graničari na nemirnoj istočnoj međi Partije, Romul i njegovi drugovi su, prirodno, izabrali ovo poslednje.

Romul je uzdahnuo, više ne toliko siguran da je njihov izbor bio pravilan. Izgledalo je da će ostatak života provesti boreći se sa istorijskim neprijateljima svojih porobljivača: divljim nomadskim plemenima iz Sogdije, Baktrije i Skitije.

Ovamo je došao da vidi može li se ta žalosna sudbina izbeći.

Tarkvinijeve tamne oči pretraživale su liticu.

Na njoj nije bilo ničega.

Tarkvinije se po izgledu razlikovao od svih ostalih; imao je duge plave uvojke vezane platnenom trakom, što je isticalo njegovo mršavo lice, visoke jagodice i zlatnu minđušu u desnom uhu. Etrurac je nosio kožni grudni oklop opšiven isprepletenim bronzanim alkicama; nošnju mu je upotpunjavala kratka centurionska halja opšivena kožom. Na leđima je nosio malu, izanđalu naprtnjaču. S levog ramena mu je na kožnom remenu visila dvosekla bojna sekira. Za razliku od svojih saboraca, haruspeks je s prezirom gledao na ogrtač. Želeo je da mu čula budu u punoj pripravnosti.

„Dakle?“, upitao je Pakor. „Vidiš li ulaz?“

Tarkviniju se čelo malčice namršti, ali on ništa ne odgovori. Duge godine obuke kod Olena, njegovog vaspitača, naučile su ga velikoj strpljivosti. Drugima je ona često delovala kao samozadovoljstvo.

Zapovednikove oči skrenuše udesno.

Tarkvinije je namerno skrenuo pogled. *Mitro Veličanstveni*, pomislio je. *Pokaži mi svoj hram*.

Pakor više nije mogao da se obuzdava. „Nema do njega ni trideset koraka“, podsmehnuo se.

Nekoliko njegovih ratnika se podrugljivo zasmejulji.

Tarkvinije je pustio da mu pogled nehajno klizne do tačke u koju je zapovednik gledao trenutak ranije. Dugo i napregnuto je zurio u liticu, ali ništa nije mogao da vidi.

„Ti si prevarant. Oduvek sam to znao“, zarežao je Pakor. „Velika je greška što su ti dopustili da postaneš centurion.“

Parćanin kao da je zaboravio da je on dao Zaboravljenoj legiji njeno tajno oružje, ogorčeno je pomislio Tarkvinije. Za rubin što

mu ga je pre mnogo godina poklonio Olen, kupio je svilu kojom su čak i sada bili presvučeni štitovi više od pet hiljada ljudi, što im je omogućavalo da izdrže udare strela iz ranije svemoćnih dvostruko zakrivljenih lukova. Njegova je bila zamisao da se iskuje pet hiljada dugih kopalja, oružja kojim je mogla da se odbije svaka konjica. Zahvaljujući njemu, potučena je ogromna ratnička družina iz Sogdije koja je pustošila gradove po Margijani u vreme njihovog dolaska. Povrh toga, njegovo lekarsko umeće spaslo je život bezbrojnim ranjenim vojnicima. Unapređenje u centuriona bilo je prećutno priznanje Tarkviniju za sve to, i za njegov ugled i položaj među vojnicima. Ipak se nije usudio da odgovori na ovo što mu je sada rečeno.

Pakor je u šaci držao život svih njih. Do sada je Tarkvinija, a do izvesne mere i njegove prijatelje, od mučenja ili smrti štitio zapovednikov strah od Etruračevih proročkih sposobnosti. A njega su one, prvi put u životu, sad napustile.

Strah – novo osećanje – postao je Tarkvinijev svakodnevni pratilac.

Mesecima je opstajao oslanjajući se na svoju dovitljivost, iako nije doživeo nijedno zaista značajno ukazanje. Tarkvinije je proučavao svaki oblak, svaki nalet vetra i svaku pticu i životinju koju je ugledao. Ništa. Prinošenje kokošiju i jagnjadi na žrtvu, inače odličan metod proricanja, iznova i iznova se pokazivalo kao besplodno. Njihova tamnoljubičasta jetra, najbolji izvor saznanja u gatanju uopšte, ništa mu nije kazivala. Tarkvinije to nije mogao da razume. *Bio sam haruspeks skoro dvadeset godina*, ogorčeno je mislio. *Nikada nije bilo takve oskudice vizija. Mora da su bogovi stvarno ljuti na mene.* U glavi mu se prikazivao Haron, etrurski bog podzemnog sveta, gde izranja iz zemlje da ih sve proguta. Plave kože i crvene kose, hodao je u Pakorovoj senci, usta punih balavih zuba spremnih da rastrgnu Tarkvinija kada zapovednikovo strpljenje stigne do krajnje granice. Za šta neće trebati mnogo vremena. *Čovek ne mora da bude haruspeks pa da protumači Pakorov govor tela*, umorno je premišljao Tarkvinije. Bio je kao struna zategnuta toliko da može da pukne svakog trena.

„Tako ti svega što je sveto“, prasnuo je Pakor, „daj da ti pokažem!“ Dograbivši baklju od stražara, pošao je prvi. Čitava četa ga je pratila. Posle samo dvadeset pređenih koraka, stao je. „Gledaj!“, naredio je, isturivši plamen ispred sebe.

Tarkviniju se razrogačiše oči. Pravo ispred njih je bio širok prostor popločan ravnomerno istesanim kamenjem. U sredini je bila velika, ljudskom rukom iskopana rupa u zemlji. Teški kameni blokovi su postavljeni tako da formiraju četvrtasti otvor. Njihove vetrom i kišom išibane površine bile su prekrivene natpisima i urezanim simbolima. Tarkvinije je prišao bliže da bolje vidi i prepoznao obličja gavrana, bika koji kleči i raskošno izrezbarene krune sa sedam krakova. Da li je to obris frigijske kape? *Liči na šešire zatupljenog vrha kakve su haruspeksi nosili još od osvita vremena*, pomislio je uz treptaj uzbuđenja. Ta je sitna pojedinost bila zanimljiva, jer je možda to bila veza s nepoznatim korenima Tarkvinijevog naroda.

Pre nego što su se pre mnogo vekova naselili u središnjoj Italiji, Etrurci su došli sa istoka. Tragova njihove civilizacije bilo je u Maloj Aziji, ali prema predanju, potekli su iz mnogo daljih krajeva. Kao i Mitra. Malo je šta uzbuđivalo Tarkvinija, ali ovo jeste. Proveo je godine života tražeći dokaze o prošlosti Etruraca, bez mnogo uspeha. Možda je sada, ovde na istoku, neprobojna magla vremena počinjala da se tanji. Olen je bio u pravu – ponovo. Starac je predvideo da bi on mogao da otkrije više putujući do Partije i dalje iza nje.

„Obično samo vernici mogu da uđu u Mitrin hram“, izjavio je Pakor. „Kazna za neovlašćeni upad je smrt.“

Tarkvinijevo zadovoljstvo je brzo iščilelo, i on se namršti. Ma šta što bi mogao saznati o mitraizmu tek je na drugom mestu, posle zadatka da preživi.

„Dopušteno ti je da uđeš da bi prorekao moju i budućnost Zaboravljene legije“, nastavio je Pakor. „Ako tvoje reči ne budu ubedljive, mrtav si.“

Obuzdavajući osećanja, Tarkvinije ga je mirno gledao. Nije to još bilo sve.

„Pre toga će, međutim“, progunđao je Pakor, skrećući pogled na Romula i Brena, „biti ubijeni tvoji prijatelji, sporo i bolno. Na tvoje oči.“

Tarkvinije je pogledom punim besa streljao Pakora. Posle nekoliko trenutaka Parćanin obori pogled. Još imam neku moć, pomislio je haruspeks, ali mu je to znanje bilo kao pepeo u suvim ustima. Pakor je ovde držao vlast u rukama, ne on. Ako mu bogovi ne podare neku smislenu viziju u mitreju, svi će biti smesta pobijeni. Zašto je navaljivao da njegova dvojica prijatelja noćas pođu s njim? Imao je samo vrlo slab predosećaj da treba da ih pozove. Tarkvinije se nije brinuo za sebe, ali mu je srce preplavljivala krivica zbog toga što će krupni, hrabri Bren i Romul, mladić koga je zavoleo kao sina, morati da plate za njegove neuspehe. Njih trojica su se upoznali nedugo pošto su stupili u Krasovu vojsku i među njima se razvilo blisko prijateljstvo. Zahvaljujući tačnosti Tarkvinijevih proricanja, ostali su u Etrurca počeli da polažu potpuno poverenje. Posle bitke kod Kare, kada su mogli da pobegnu pod okriljem noći, oni su sledili njegov primer i ostali, slepo vezujući svoju sudbinu za njegovu. Obojica su i dalje prihvatali njegovo vođstvo. To ne može da se završi ovde ili sada, pomislio je Tarkvinije vatreno. *Ne sme*.

„Neka bude tako!“, povikao je svojim najboljim proročkim tonom. „Mitra će mi dati znak.“

Romul i Bren naglo okrenuše glavu ka njemu i Tarkvinije vide kako je obojici nada zatreperila na licu. Pogotovo na Romulovom.

Našavši neku utehu u ovome, čekao je.

Pakor je nestrpljivo iskezio zube. „Za mnom“, pozvao je, koraknuvši na prvi stepenik.

Ne zastavši ni na časak, Tarkvinije pođe za njim.

Samo je jedan krupni ratnik, Pakorov lični telohranitelj, išao za njima. U desnoj ruci je držao spreman bodež.

Vod stražara se rasporedio, postavljajući baklje u otvore naročito napravljene za to u kamenim pločama. Okruglo ognjište puno

pepela svedočilo je da su oni, ili neki drugi, stajali ovde i ranije. Romul je ostao potpuno zapanjen zbog toga kako su Pakor i Tarkvinije najednom nestali. Opazio je velike, uobličene kamene blokove, ali nije u potpunosti razumeo da oni tvore ulaz. Sada kad je cela slika bila srazmerno dobro osvetljena, Romul je video crteže uklesane sa obe strane otvora. Uzbuđen, počeo je da shvata. Ovo je bio hram, posvećen Mitri.

A Tarkvinije je, po svemu sudeći, bio siguran da će unutra nešto biti otkriveno.

Očajnički želeći da sazna više, pokušao je da pođe za haruspeksom, ali mu se pet-šest Parćana isprečilo na putu.

„Niko drugi ne ide dole", zarežao je jedan. „Mitrin hram je posvećeno tlo. Prljavci kao što si ti nisu dobrodošli."

„Svi ljudi su jednaki u Mitrinim očima", izazivački je odgovorio Romul, sećajući se šta mu je Tarkvinije rekao. „Ja sam vojnik."

Parćanin je izgledao zbunjeno. „Zapovednik odlučuje ko može da uđe", odbrusio je najzad. „Vas dvojica niste pomenuti."

„Znači jednostavno ćemo čekati?", upitao je Romul, dok je gnev narastao u njemu.

„Tako je", potvrdio je ratnik i koraknuo ka njemu. Nekoliko drugih ga je oponašalo, spuštajući ruku na balčak mača. „Svi ostajemo ovde dok Pakor ne kaže drugačije, jasno?"

Streljali su jedan drugog pogledom. Iako su se Parćani i legionari borili zajedno već više puta, između zarobljenika i njihovih čuvara nije vladala naročita ljubav. Što se Rimljana tiče, ljubavi nikada neće ni biti. Romul je takođe bio tog stava. Ovi ljudi su pomogli u pokolju njegovih drugova kod Kare.

Osetio je Brenovu ruku na podlaktici. „Ostavi se toga", mirno je rekao Gal. „Sada nije vreme."

Bren se naprosto nagonski umešao. Za protekle četiri godine Romul mu je postao kao sin. Otkad ih je život bacio u zajedničke bitke, Galu je vlastito postojanje puno muka postalo mnogo lakše. Romul mu je davao razlog da ne umre. Zahvaljujući Brenovoj nepopustljivoj obuci punoj ponavljanja, sedamnaestogodišnji momak je sada bio vešt borac. Zahvaljujući Tarkvinijevom trudu,

takođe je bio i dobro obrazovan; umeo je čak i da čita i piše. Samo se povremeno dešavalo, kada bi bio žestoko isprovociran, da ne uspe da obuzda vatrenu narav. Nekad sam i ja bio takav, mislio je Bren.

Duboko udahnuvši, Romul se udaljio, ostavljajući Parćanina da se samozadovoljno osmehuje svojim drugovima. Romul je mrzeo što mora uvek da se povlači. Naročito kad je imao priliku da bude očevidac nečeg tako važnog. Ipak, kao i obično, povlačenje je bilo mudra odluka. „Zašto se Tarkvinije uopšte trudio da nas vuče za sobom?"

„Zbog podrške."

„Protiv koga? Ovih bednih pasa?" Romul je u neverici pokazao na Parćane. „Ima ih dvadeset. S lukovima."

„Loši izgledi, to je tačno." Gal je slegnuo ramenima. „Ipak, nije imao koga drugog da zamoli za podršku."

„Ima u tome i nečeg više od toga", odvratio je Romul. „Mora da je Tarkvinije imao neki razlog. Mi *treba* da budemo ovde."

Bren je okretao čupavu plavokosu glavu na jednu i na drugu stranu, upijajući pogledom goli predeo, koji je iščezavao u tami još jedne hladne i teške noći. „Ne znam kakav to razlog", zaključio je. „Ovo mesto je bogu iza leđa. Ovde nema ničega osim zemlje i kamenja."

Romul je upravo hteo da se složi s tom ocenom kad mu pažnju privukoše dve sjajne tačke koje su odsijavale svetlost baklji. Stao je kao ukopan, škiljeći u tamu. Na ivici njegovog vidnog polja nalazio se jedan šakal, koji ih je posmatrao. Stvorenje se nije pomeralo, samo su njegove blistave oči odavale da to nije kip. „Nismo sami", oduševljeno je prošištao Romul. „Tamo! Gledaj."

Bren se ponosno osmehnuo zbog njegovog oštrog zapažanja. Iako i sam stručan lovac, on nije bio primetio malog grabljivca. Ovo je postajalo sve uobičajenije. Romul je sada mogao da prati životinje po golim stenama, budući da je posedovao neverovatnu sposobnost da opazi i najsitnije pojedinosti. Pomerenu grančicu, presavijenu vlat trave, promenu u dubini otisaka kada je plen ranjen. Malo ljudi je posedovalo takvu veštinu.

Brak je bio jedan od njih.

Stara osećanja probudila su se u Brenu: tuga što njegov mladi rođak nikada neće imati priliku da ovako stoji sa njim. Kao i Brenova žena, sinčić i celo njegovo pleme Alobroga, Brak je bio mrtav; pre osam godina iskasapili su ga Rimljani. Imao je tačno ovoliko godina kao Romul sada. Pokušavajući da otupi oštre kandže tog svog uvek prisutnog bola, Bren je promrdao masivna ramena i u sebi ponovio reči alobroškog druida Altana. Tajno proročanstvo koje je Tarkvinije nekako znao.

Putovanje na kakvo nijedan Alobrog nikada nije išao. Niti će ići.

Na istočnoj granici Margijane, na neka četiri meseca marša na istok od Kare i više od tri hiljade milja daleko od Galije, Bren se zaista nalazio na tom putovanju. Ostajalo je da se vidi kako i kada će se ono završiti. Romul mu je, nestrpljivo pokazujući rukom, ponovo skrenuo pažnju na šakala. „Belene na nebu", prošaptao je Bren. „Ponaša se kao pas. Vidiš li?"

Čudno, ali životinja je sedela, kao pas kad posmatra gospodara.

„To je delo bogova", promrmljao je Romul, pitajući se šta bi Tarkvinije mislio o ovome. „Mora biti."

„Možda si u pravu", s nelagodom se složio Bren. „Ipak, šakali su strvinari; hrane se bilo kakvim mrtvim mesom koje se nađe u okolini."

Zgledali su se.

„Ljudi će umreti noćas ovde." Bren je zadrhtao. „Osećam to."

„Možda", zamišljeno je rekao Romul, „ali ja mislim da je ovo dobar znak."

„Kako to?"

„Ne znam." Romul je zaćutao, trudeći se da iskoristi deliće onoga što bi im Tarkvinije povremeno otkrio. Usredsredio se na svoje disanje i netremice zagledao u šakala i nebo iznad njega, tražeći nešto više od onoga što su njegove plave oči mogle da vide. Veoma dugo se nije pomerao, dok se para iz njegovog daha podizala oko njega u gustim, sivim slojevima.

Bren ga je ostavio na miru.

Parćani su se posvetili paljenju vatre i nisu obraćali pažnju na njih.

Najzad se Romul okrenu. Na licu mu se jasno videlo razočaranje.

Bren je pogledom odmeravao šakala, koji se nije micao. „Ništa nisi uspeo da vidiš?“

Romul je tužno odmahnuo glavom. „Došao je da motri na nas, ali ne znam zašto. Tarkvinije bi znao.“

„Ne brini“, rekao mu je Gal pljesnuvši ga po ramenu. „Sada smo četvorica protiv dvadesetorice.“

Romul je na to morao da se osmehne.

Bilo je mnogo hladnije tu gde su stajali, ali obojica su osećali veću bliskost sa šakalom nego s Pakorovim ljudima. Umesto da potraže toplotu pored vatre, šćućurili su se zajedno uz jednu veliku stenu.

Pokazaće se da im je ta odluka verovatno spasla život.

Dok su silazili niz grube zemljane stepenike, koje je bilo lako videti zahvaljujući Pakorovoj baklji, Tarkvinije je osećao kako mu se otkucaji srca ubrzavaju. Usko stepenište je bilo iskopano u zemlji, a sa strane su ga držale potporne grede. Ni zapovednik ni njegov telohranitelj ništa nisu govorili, što je Tarkviniju odgovaralo. Iskoristio je to vreme da se pomoli Tiniji, najmoćnijem među svim etrurskim bogovima. I Mitri, iako se njemu nije molio nikad pre. Tajanstven i nepoznat, mitraizam je opčinjavao Tarkvinija još otkad je prvi put čuo za njega, u Rimu. Ta religija je tamo preneta tek pre jedne decenije, preko legionara koji su služili u Maloj Aziji. Vrlo pritajeni po prirodi, Mitrini sledbenici bili su zavetovani da čuvaju vrline istine, časti i hrabrosti. Između stepena posvećenosti moralo se proći kroz obrede koji su podrazumevali veliku patnju. To je bilo sve što je haruspeks znao.

Naravno da nije bilo iznenađujuće videti dokaze o prisustvu tog ratničkog božanstva ovde u Margijani. U ovoj je oblasti taj kult bio najjači, a možda je čak odavde i potekao. Ipak, do ovog otkrića je možda mogao da stigne i pod nekim boljim

okolnostima. Tarkvinije se zajedljivo nasmešio. Njegovi prijatelji i on su bili pod pretnjom skore smrti. Pravo vreme da se bude smeo. Uz malo sreće, bog se neće razgneviti zbog zahteva jednog neposvećenika, koji na ovako neuobičajen način ulazi u Mitrin hram. Uostalom, ja nisam samo haruspeks, ponosno je pomislio. Ja sam takođe i ratnik.

Veliki Mitro, došao sam poniznog srca da te obožavam. Preklinjem za znak tvoje naklonosti. Nešto što će umiriti tvog slugu Pakora. Na trenutak je zastao, a onda se usudio da ode do kraja. *Takođe mi treba tvoje vođstvo da nađem put nazad do Rima*.

Tarkvinije je molitvu božanstvu uputio sa svom snagom koju je smogao.

Tišina koju je dobio umesto odgovora bila je zaglušujuća.

Nastojao je da se ne oseća razočarano – ali nije uspeo u tome.

Posle osamdeset četiri stepenika, stigli su do dna.

Tunel je preplavio nalet ustajalog vazduha. Bila je to mešavina ljudskog znoja, tamjana i sagorelog drveta. Tarkviniju se nozdrve trznuše, a koža na rukama naježi. Ovde se jasno osećala moć. Ako je bog u dobrom raspoloženju, možda i *ima* izgleda da mu se proročanske sposobnosti vrate.

Napola se okrenuvši, Pakor je primetio njegovu reakciju i osmehnuo se. „Mitra je zaista moćan“, rekao je. „A ja ću znati ako budeš lagao.“

Tarkvinije ga je pogledao u oči. „Nećeš biti nezadovoljan“, tiho je odgovorio.

Pakor se suzdržao da kaže još nešto. U početku je osećao strahopoštovanje prema Tarkvinijevoj sposobnosti da predvidi budućnost i da kao niotkuda izvuče rešenje za nepremostive probleme. Iako on to ne bi otvoreno priznao, za početne uspehe Zaboravljene legije u proterivanju pljačkaških plemena zaslužan je gotovo isključivo bio haruspeks. Pre nekoliko meseci, međutim, Tarkvinijeva tačna predviđanja su presahnula, da bi ih zamenila neodređena, uopštena zapažanja. Isprva Pakor nije bio zabrinut zbog toga, ali se to uskoro promenilo. Proročanstva su mu bila potrebna jer je njegov položaj zapovednika parćanske istočne granice

bio mač sa dve oštrice. Mada je to bilo ogromno unapređenje iz njegovog prethodnog čina, nosilo je i breme očekivanja. Pakor se oslanjao na božansku pomoć samo da bi preživeo.

Napadi ratničkih družina iz okolnih zemalja bili su učestali već neko vreme. Razlog za to je bio jednostavan. U očekivanju Krasovog napada, sve okolne vojne ispostave bile su ispražnjene pre više od godinu dana. Car Orod, vladar Partije, preusmerio je sve raspoložive ljude na zapad, ostavljajući granično područje sa slabom odbranom. Nomadska plemena su brzo prigrabila priliku da pljačkaju i siluju po svim naseljima do kojih je bilo lako stići od granice. Osmelivši se zbog uspeha, uskoro su počeli da se nadmeću u komadanju Margijane.

Pakor je od Oroda dobio jednostavan zadatak: ugušiti svaki otpor i ponovo uspostaviti mir. Brzo. To je on i uradio. Samo što mu je ostvareni uspeh sada ugrožavao položaj: car je bio oprezan prema svakom vojnom starešini koji postane suviše delotvoran. Čak ni vojskovođa Surena, koji je ostvario zapanjujuću pobedu kod Kare, nije bio bezbedan. Uzrujan zbog Surenine novostečene omiljenosti, Orod je nedugo posle bitke naredio da se vojskovođa pogubi. Ta vest je držala starešine kao što je Pakor u stalnoj neizvesnosti: željne da udovolje, ali nesigurne kako dalje da postupaju – i u očajnoj potrazi za pomoći iz izvora kao što je Tarkvinije.

Strah je moja poslednja psihološka prednost nad Pakorom, razmišljao je haruspeks, ali čak je i ona iscrpljena. Obuzeo ga je umor. Ako mu bog ništa ne otkrije, moraće da smisli nešto uverljivo, dovoljno uverljivo da ubedi bezobzirnog Parćanina da ih ne pobije. Samo što je Tarkvinije Pakora zavlačio već mesecima i sumnjao je da je njegova mašta sposobna da izmisli još nešto.

Ćutke su išli niz hodnik izgrađen na isti način kao stepenište. Na kraju se otvorio u dugačku, usku odaju.

Pakor je išao levo-desno, paleći uljane svetiljke u malim udubljenjima u zidovima.

Dok je svetlost oblivala prostoriju, Tarkvinije je uočavao crteže na zidovima, niska sedišta sa obe strane i debele drvene potpornje koji su držali niski svod. Ipak, pogled mu je neizbežno privuklo

samo pročelje Mitrinog hrama, gde su tri oltara bila postavljena ispod dramatične, jarko osvetljene slike jedne zaogrnute prilike s frigijskom kapom koja, sagnuta iznad pokleklog bika, zariva nož moćnoj životinji duboko u grudi. Mitra. S njegovog tamnozelenog ogrtača svetlucale su zvezde; s obe njegove strane stajala je kao svedok po jedna tajanstvena prilika s rasplamtelom buktinjom.

„Tauroktonija“,* prošaptao je Pakor, bogobojažljivo saginjući glavu. „Ubijanjem svetog bika Mitra daje život svetu.“

Tarkvinije je osetio kako se telohranitelj iza njih naklonio. Naklonio se i on.

Pakor ih je polako poveo do oltara. Promrmljavši kratku molitvu, poklonio se duboko, iz struka. „Bog je prisutan“, rekao je otkoraknuvši u stranu. „Nadajmo se da će ti nešto otkriti.“

Tarkvinije je sklopio oči i skupio snagu. Neobično, dlanovi su mu bili znojavi. Nikad mu ni u jednoj prilici u životu pomoć nije bila potrebnija. Obznanjivao je važna predskazanja i ranije, mnogo njih, ali ne pod pretnjom trenutnog pogubljenja. Ovde unutra nije bilo vetra, oblaka, jata ptica koja bi posmatrao, čak ni životinje za žrtvovanje. Sâm sam, pomislio je haruspeks. Nagonski je kleknuo. *Veliki Mitro, pomozi mi!*

Podigao je pogled ka božanskoj prilici naslikanoj iznad njega. U tim očima ispod kapuljače bio je pogled pun znanja i razumevanja. Šta možeš da mi ponudiš?, kao da je govorio. Tarkvinije nije imao drugog odgovora osim da ponudi sebe samog. *Biću tvoj verni sluga.*

Dugo je čekao.

Ništa.

„Dakle?“, grubo je upitao Pakor, a glas mu je odjeknuo u zatvorenom prostoru.

Potištenost i osećanje napuštenosti obuzeše Tarkvinija. Svest mu je bila potpuno prazna.

Pakor izgovori nekoliko besnih reči svom telohranitelju, koji se približi Etrurcu.

---

* Grčki: ubistvo, žrtvovanje bika, obred u raznim antičkim politeističkim religijama. (Prim. prev.)

To je to, ljutito je pomislio Tarkvinije. Olen je pogrešio misleći da ću se vratiti iz Margijane. Umesto toga ću poginuti sam, u Mitrinom hramu. Romul i Bren će takođe biti pogubljeni. Čitav moj život je protraćen.

Onda mu je, niotkud, slika sevnula na mrežnjačama.

Skoro stotinu naoružanih ljudi prikradalo se dvadesetini parćanskih ratnika koji su sedeli oko vatre. Tarkviniju se naježila koža. Parćani su razgovarali između sebe, potpuno nesvesni opasnosti.

„Opasnost", izletelo mu je iz usta kada se naglo trznuo. „Približava se velika opasnost."

Telohranitelj je zastao, i dalje držeći spreman nož.

„Odakle?", hteo je da zna Pakor. „Sogdija? Baktrija?"

„Ne razumeš!", dreknuo je haruspeks. „Ovde! Sada!"

Pakor s nevericom izvi obrve.

„Moramo da upozorimo ostale", žurno je dodao Tarkvinije. „Vratimo se u utvrdu pre nego što bude prekasno."

„Noć je, usred zime", podrugljivo je odvratio Pakor. „Napolju je na straži dvadeset najboljih ljudi koje je Partija rodila. Tvoji prijatelji isto. Devet hiljada mojih vojnika je na samo milju odavde. Kakva bi opasnost mogla da postoji?"

Njegov telohranitelj se zlurado iscerio.

„Biće napadnuti", jednostavno je odgovorio Tarkvinije. „Uskoro."

„Šta? Ovako prikrivaš svoju nesposobnost?", povikao je Pakor, a lice mu je potamnelo. „Ti si prokleti lažov!"

Umesto da poriče optužbu, Tarkvinije je sklopio oči i vratio u svest sliku koju je upravo video. Nekako je uspeo da ne dopusti panici da zavlada njime. *Treba mi više, veliki Mitro*.

„Završavaj to", naredio je Pakor.

Tarkvinije je osećao kako se nož primiče, ali ostao je miran. Bila je ovo konačna provera njegove proročke sposobnosti. Nije mogao da uradi ništa drugo, nije mogao da traži od boga ništa više. Hladan vazduh mu je zastrujao po vratu kada je telohranitelj podigao ruku visoko. Pomislio je na svoje nedužne prijatelje tamo gore. *Oprostite mi*.

Niz podzemni hodnik do ušiju im dopre nepogrešivo prepoznatljiv zvuk; neko je povikao na uzbunu.

Na Pakorovom licu se načas videlo koliko je uzdrman, ali je brzo povratio vlast nad sobom. „Prevarantsko pseto. Rekao si svojim prijateljima da posle izvesnog vremena počnu da viču, zar ne?“

Tarkvinije je odmahnuo glavom, ćutke poričući.

Usledilo je dugo zatišje pre nego što su vazduh ispunili povici od kojih se ledila krv u žilama. Bilo je to mnogo više larme nego što bi dvojica ljudi mogla da podignu.

Pakor je prebledeo. Na trenutak je oklevao, pa se okrenuo i istrčao iz odaje, u stopu praćen telohraniteljem.

Uspravivši se, Tarkvinije je hteo da pođe za njima, kada je osetio kako ga preplavljuje moć.

Otkrovenje koje mu je bog podario nije bilo završeno.

Ali njegovi prijatelji su bili u smrtnoj opasnosti.

Krivica se u njemu izmešala s gnevom, i željom za znanjem. Ponovo je kleknuo. Bilo je vremena.

Nešto malo vremena.

Prošlo je dugih pola sata. Temperatura se ceo dan zadržavala nešto malo iznad tačke mržnjenja, a sada je naglo pala. Koristeći namenski ostavljenu zalihu drva za ogrev, parćanski ratnici su razbuktavali vatru sve dok nije dostigla visinu čoveka. Nekoliko ih je stajalo na straži u krugu prečnika tridesetak koraka, a ostali su čučali oko vatre, razgovarajući. Malo koji je uopšte i pogledao u Romula i Brena, uljeze među njima.

Dvojica prijatelja su toptali nogama, trudeći se da se ugreju koliko su mogli. Bila je to uzaludna borba. Ipak, nisu bili skloni da se pridruže Parćanima, koji su se prema njima držali, u najboljem slučaju, prezrivo. Bren je utonuo u duboko razmišljanje o svojoj budućnosti, dok je Romul pogledom proučavao šakala, nadajući se da će razumeti njegove razloge što ostaje ovde. Trud mu je bio uzaludan. Najzad je životinja ustala, stresla se i bez žurbe otkaskala ka jugu. Odmah se izgubila iz vida.

Kasnije će se Romul sa strahopoštovanjem sećati trenutka u kome je odlučila da ode.

„Bogovi na nebesima“, promrmljao je Bren kroz zube koji su cvokotali. „Nadam se da će Tarkvinije uskoro završiti. Inače ćemo morati da se pridružimo ovim skotovima pored vatre.“

„Neće se dugo zadržati“, ubeđeno je rekao Romul. „Pakor više nema strpljenja s njim.“

Svi u Zaboravljenoj legiji su znali da kada njihov zapovednik izgubi živce, ljudi budu pogubljeni.

„Gad jeste izgledao napeto“, složio se Bren, prebrojavajući Parćane po ko zna koji put. Ima ih previše, zaključio je. „Verovatno će narediti da nas sve trojicu pobiju. Šteta što šakal nije ostao da pomogne, a?“

Romul je hteo nešto da odgovori kad mu pogled pade na dvojicu najudaljenijih stražara. Utvarna obličja iskrsla su iza njih, s dugim noževima u rukama. Protekao je jedan otkucaj srca dok je Romul samo gledao u neverici pre nego što će otvoriti usta da vikne i upozori stražare. Prekasno. Parćani su se sručili nauznak, nestajući izvan pogleda, dok im je obojici iz presečenog grla bešumno brizgao crveni mlaz.

Niko od njihovih drugova to nije primetio.

„Na oružje!“, zaurlao je Romul. „Napadaju nas sa istoka!“

Uzbunjeni, ostali ratnici su se usteturali na noge, posežući za oružjem i zureći u mrkli mrak.

Iz njega su se u ledeni vazduh podigli zastrašujući povici.

Bren se u trenu našao pored Romula. „Čekaj“, upozorio ga je. „Još se ne pomeraj.“

„Osvetljeni su vatrom“, shvatio je smesta Romul.

„Budale“, promrmljao je Bren.

Dok su tako nepomično gledali, doleteše prve strele. Izbačene izvan kruga svetlosti vatre, padale su u gustoj, smrtonosnoj kiši. Bilo je nekako čudnovato lepo gledati tu savršeno postavljenu zasedu. Od pljuska strela odmah je izginulo više od polovine Parćana, a nekoliko ih je ranjeno. Preostali su grozničavo dograbili lukove i izbacivali strelu za strelom pokušavajući da se odbrane.

Romul je podigao svoj svilom presvučeni skutum i upravo je hteo da pojuri napred, ali ga Brenova krupna šapa ponovo zaustavi. „Tarkvinije…“, usprotivi se on.

„On je trenutno na sigurnom dole u podzemlju.“

Romul se malčice opustio.

„Sada će u juriš“, rekao je Gal kada su se strašni pokliči pojačali. „Kad jurnu, daj da ih dočekamo jednim našim malim iznenađenjem.“

Bren je ispravno pretpostavio. Samo nije predvideo brojnost napadača.

Usledio je još jedan pljusak strela, a onda su neprijatelji naišli u punom trku. Na desetine njih. S lukovima sličnim parćanskim okačenim preko ramena, mahali su mačevima, noževima i kratkoglavim sekirama opakog izgleda. Ti ljudi smeđe kože, sa šubarama na glavi, u kitnjastim ljuskastim oklopima i čizmama do kolena, mogli su da budu pripadnici samo jednog naroda: Skiti. Romul i Bren su se u okršajima na granici već susretali s tim žestokim nomadima. Iako su dani kada je njihovo carstvo bilo na vrhuncu prošli, Skiti su i dalje bili nepopustljivi i neumoljivi neprijatelji, a kukasti vršci njihovih strela bili su premazani smrtonosnim otrovom zvanim skitikon. Svako koga bi takva strela makar samo ogrebala umirao je u nepodnošljivim bolovima.

Bren je tiho opsovao, a Romulu se stegnuo želudac.

Tarkvinije je još bio u Mitrinom hramu, nisu mogli naprosto da ga prepuste sudbini. A opet, ako bi pokušali da spasu haruspeksa, sve bi ih zadesila sigurna smrt. Na vidiku je zasad bilo najmanje pedeset Skita, a pridolazilo ih je još. Romula je obuzelo ogorčenje prema nasumičnosti života. Pomisao na povratak u Rim sada je delovala smešno.

„Nisu mogli da ne čuju buku“, prošaptao je Bren. „Pakor nije kukavica, dojuriće u napad svakog trenutka. Postoji samo jedan način da im spasemo život.“

„Da uđemo tamo, brzo i tiho“, rekao je Romul.

Bren je zadovoljno klimnuo glavom. „Oborimo sve Skite pored ulaza u mitrej. Dograbimo Tarkvinija i ostale. Onda bežimo.“

Držeći se njegovih reči, Romul je pošao prvi.

Trčali su brzo i odlučno, osećajući od tog napora bol u smrznutim mišićima. Na svu sreću, adrenalin im je ubrzo proradio, dajući im dodatnu brzinu. Sa džilitima u šaci, obojica su podigli i zategnuli ruku, spremajući se da ih bace u pravom trenutku. Zauzeti preživelim Parćanima, Skiti nisu čak ni gledali oko sebe. Opkolili su svoje neprijatelje i približavali im se.

Sa centurijom za sobom, čežnjivo je pomislio Romul, razbili bismo ih u paramparčad. Sada su, međutim, morali da se nadaju da će se Tarkvinije pojaviti u pravi čas i da će moći da pobegnu u noć. Bila je to slaba nada.

Poput dva osvetnička duha, primicali su se nečuvanom ulazu u Mitrin hram.

Još ih nisu primetili.

Krici straha su se razlegali kroz vazduh dok su i poslednji Parćani shvatali da im je sudbina zapečaćena.

Na nekoliko koraka od otvora u steni, Romul je pomislio da će možda i uspeti. Onda se jedan Skit laganije građe uspravio iznad oborenog Parćanina, brišući mač o odeću leša. Usta su mu se sama od sebe otvorila pa zatvorila kad ih je ugledao. Izdao je odrešito naređenje i pojurio napred. Pratila su ga još devetorica, a neki od njih su brzo vraćali mačeve u kanije i skidali lukove s ramena.

„Ti potraži Tarkvinija“, povikao je Romul kada su se kližući zaustavili ispred otvora. „Ja ću ih zadržati.“

Bezuslovno verujući prijatelju, Bren je spustio svoja kratka koplja pored Romulovih nogu. Istrgnuvši baklju iz rupe u zemlji, zatutnjao je niz stepenice. „Neću se dugo zadržati“, doviknuo je.

„Biću mrtav ako se zadržiš.“ Romul je namrgođeno zatvorio jedno oko i naciljao. S lakoćom proisteklom iz dugog vežbanja, izbacio je prvi džilit u dugoj, lučnoj putanji. Koplje je pogodilo vodećeg Skita, udaljenog dvadeset koraka, probilo mu se pravo kroz ljuskasti oklop i zarilo duboko u prsa. Čovek je pao kao mazga udarena sekirom.

Njegovi saborci jedva da su i zastali u trku.

Drugi Romulov pilum pogodio je jednog zdepastog Skita u stomak, izbacivši ga iz stroja. Treći je promašio, ali četvrti je probio

grlo ratniku s dugom crnom bradom. Skiti su mu sada ukazivali malo više poštovanja; usporili su i zapeli strele za tetive. Četvorica su samo udvostručili brzinu koraka.

Sedam kučkinih sinova, pomislio je Romul, dok mu je srce jako lupalo od izmešanog besa i straha. Uz to imaju otrovne strele. Što je loše da gore ne može biti. Šta da radim? Odjednom mu je na pamet pao Kota, njegov trener u ludusu. *Ako sve drugo omane, udari na neprijatelja kad ne očekuje. Iznenađenje je neprocenjivo vredan činilac*. Nije mogao da smisli ništa drugo, a Brenu i Tarkviniju još ni traga ni glasa.

Zaurlavši iz sve snage, Romul jurnu napred.

Skiti su se osmehnuli na tu njegovu drskost. Evo još jedne budale koju će ubiti.

Stigavši do prvog od njih, Romul je primenio dvostruki napad, udarajući ispupčenjem na štitu, posle čega je usledio zamah gladijusom. Uspelo mu je. Okrećući se od oborenog neprijatelja, čuo je kako strela pogađa njegov skutum. Zatim još jedna. Srećom, svila je obavila svoj posao i nijedna strela se nije probila kroz štit. Treća mu je prozviždala pored uha. Znajući da ima samo trenutak pre nego što sledeća bude odapeta, Romul je provirio preko gvozdene ivice štita. Dvojica Skita su skoro stigli do njega. Poslednji je zaostajao nekoliko koraka, dok su trojica s lukovima nameštali drugu strelu na tetive.

Romul je osetio da su mu usta potpuno suva.

Onda mu je u ušima odjeknuo poznati bojni poklič.

Skiti su zastali; Romul se odvažio da se hitro osvrne preko ramena. Iskočivši iz ulaza u hram kao neki veliki medved, Bren je preleteo nekoliko koraka ka njima.

Sledio ga je Pakor, urlajući od besa. Ogromni telohranitelj pratio ga je u stopu, razmahujući nožem iznad glave.

Od Tarkvinija nije bilo ni traga ni glasa.

Romul nije imao vremena da razmišlja o tome. Naglo se okrenuo i jedva uspeo da odbije siloviti Skitov udarac. Uzvratio je nasrnuvši mačem, ali je promašio. Onda mu je saborac njegovog protivnika jednim strašnim zamahom naniže zamalo odsekao

ruku mačonošu. Promašio je za dlaku. Varnice se razleteše kad je gvozdeno sečivo udarilo u kamene ploče na tlu, a Romul se brzo pokrenu. Drugi Skit je pri svom smelom udarcu previše istegnuo telo, i izložio vrat. Nagnuvši se napred, Romul je zario gladijus u nezaštićenu tačku između čovekove krznene kape i ljuskastog oklopa. Prosekavši kožu i mišiće, sečivo je uronilo u grudnu šupljinu i preseklo većinu glavnih krvnih sudova. Skit je bio mrtav pre nego što je Romul i pokušao da izvuče oružje iz njegovog tela. Iako silovito uzdrman, njegov drug je ipak imao prisustva duha da spusti desno rame i zaleti se njime Romulu u levu slabinu.

Romulu je vazduh izleteo iz pluća i on nezgodno pade na smrznuto tlo. Nekako je zadržao dršku gladijusa u ruci. Očajnički ga je povukao, osećajući kako struže po ključnjači ubijenog neprijatelja dok je izlazio, previše sporo. Nalazio se u beznadežnom položaju.

Priskočivši da stane tačno iznad Romula, Skit se zadovoljno kezio. Podigao je desnicu, spremajući se da zada smrtonosni udarac.

Začudo, Romul nije mogao da misli ni na šta osim na Tarkvinija. Gde je on? Da li mu se štogod ukazalo?

Skit jauknu, bolno i prodorno. Romul je iznenađeno podigao pogled. Iz leve očne duplje njegovog protivnika štrčao je nož koji je Romulu izgledao poznat. Došlo mu je da uzvikne od radosti: bio je to Brenov nož. Gal mu je spasao život na neverovatan način, u poslednji čas.

Romul se snažno ritnu i preturi Skita unatraške. Izvio je vrat i pogledom potražio ostale. Bren i Pakor su se, na domašaj ruke od njega, borili rame uz rame. Nažalost, telohranitelj je već pao. Iz stomaka su mu virile dve strele.

Sada su, ipak, imali nešto malo izgleda za spas.

Pažljivo podižući skutum, Romul se uspravio u sedeći položaj, štiteći se od neprijateljskih strela.

Jedna mu se odmah zari u štit, ali Romul je sada mogao da proceni stanje pred sobom.

Trojica strelaca su još bili na nogama.

A najmanje dvadeset Skita je jurilo da se priključi borbi.